

N:o 47.

Uppläst och godkänd hos Första Kammaren den 16 mars 1909.
— — — — Andra Kammaren — 16 — 1909.

Riksdagens skrifvelse till Konungen i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t med begäran om framläggande af förslag i fråga om rätt att förändra fideikommiss i fast egendom till penningfideikommiss.

(Lagutskottets utlåtande n:o 8 och memorial n:o 13.)

Till Konungen.

Vid innevarande års riksdag har enskild motionär gjort framställning om utarbetande af lagbestämmelser i fråga om rätt att förändra fideikommiss i fast egendom till penningfideikommiss.

När man i senare tid sträfvat efter att upphäfva eller förändra bestående fideikommissstiftelser i fast egendom och frågan härom vid olika tillfällen vunnit anslutning inom Riksdagen, torde anledningarna därtill hafva varit en alltmer utbredd uppfattning om den ifrågavarande institutionens bristande öfverensstämmelse med vår tids tänkesätt och sociala

uppfattning samt den i sammanhang härmed stående känslan af det orättvisa i en sådan arfsfördelning som den, hvilken i allmänhet måst enligt fideikommissstiftelseurkunderna följas. I ej mindre grad torde hafva varit bestämmande det nationalekonomiskt berättigade och alltmer behjärtade krafvet på fideikommissjordens befriande från därå hvilande fideikommissband i syfte att bättre utnyttja dess afkastningsmöjligheter samt bereda utkomst och boningsplatser för ett flertal samhällsmedlemmar. För den nu väckta frågan, som endast afser åtgärder för fastighetsfideikommissens förvandling till penningfideikommiss, måste den sistnämnda synpunkten tillerkännas afgörande betydelse.

Såsom motionären erinrat, har redan genom kungliga förordningen den 3 april 1810 angående huruledes rättelse och förklaring i gjorda fideikommissförfattningar må sökas m. m. möjlighet beredts till viss förändring af bestående fideikommissstiftelser. Genom denna förordning har nämligen stadgats bland annat, att i de fall, då någon innehafvare af fideikommissegendom kunde komma i behof att därå emot inteckning göra lån eller för egendomen anse förmånligt att få göra utbyte af till fideikommisset hörande jord eller ock finna sig föranlåten att söka häfvandet af vissa uti fideikommissstiftelser innehafvaren föreskrifna villkor, ansökningar i dessa eller andra dylika ämnen om fideikommissers rätta mening och bästa tillämpning och som icke rörde frågor, hvilka mellan fideikommissarier och medarfvingar kunde yppas och enligt allmänna rättegångsordningen måste behandlas, borde hos Kungl. Maj:t i underdånighet anmälas, på det att Kungl. Maj:t med dess högsta domstol, i likhet med annan förklaring öfver allmänna lagar och författningar, måtte därvid, efter sig företeende omständigheter, kunna förfara. Genom de sålunda meddelade bestämmelserna tillerkändes Kungl. Maj:t i högsta domstolen befogenhet att i viss mån rubba grunderna för en bestående fideikommissstiftelse. Inteckning i fideikommissegendom har därefter i enlighet med af Kungl. Maj:t lämnadt medgifvande ägt rum i en mångfald fall, och medgifves äfven, ehuru stiftelseurkunden innehåller uttryckligt förbud mot inteckning. Sådan inteckning kan leda och har äfven ledt till, att den intecknade egendomen exekutivt försålts och härigenom upphör att vara fideikommiss. Äfven har Kungl. Maj:t med stöd af denna förordning ansetts kunna medgifva och i vissa fall medgifvit försäljning af fideikommissegendom mot villkor, att fideikommissesegenskapen öfverflyttades å köpeskillingen, som borde förvaltas af god man, till dess annan fastighet kunde köpas.

Ett bifall till den nu gjorda framställningen måste således anses innebära en utveckling af ett redan genom 1810 års förordning godtaget förfaringsätt och med stöd af densamma senare utbildad praxis. Särskildt finner sig Riksdagen tilltalad af den möjlighet, som förslaget bereder en fideikommissarie att afyttra delar af större fideikommissgods, hvarigenom han kan sättas i stånd att på ett mera intensivt och ekonomiskt sätt bruka den egendom, vanligen hufvudgården, som af honom behålles. I betraktande häraf har Riksdagen ansett sig böra biträda motionärens yrkande på lagbestämmelser i af honom angifvet syfte. Emellertid har det synts Riksdagen, att dessa endast böra afse fideikommitterad landtfastighet. Något behof af att medgifva försäljning af fideikommissegendom, bestående af stadsfastighet, har ej synts Riksdagen föreligga. Till föremål för öfvervägande böra naturligen göras såväl de närmare villkor, under hvilka försäljning af fideikommissfastighet må äga rum och inflytande köpeskillingar böra förvaltas, som ock, hvilka särskilda bestämmelser må erfordras för tryggande af tredje mans rätt vid försäljningen. Tillbörlig hänsyn torde böra tagas till de skäl, som slakten kan hafva att i ärendet anföra.

Riksdagen får alltså anhålla, det tacktes Eders Kungl. Maj:t låta utarbete och för Riksdagen framlägga förslag till lagbestämmelser, på hvilka villkor landtfastighet, som utgör fideikommiss, må kunna af innehafvaren helt eller delvis säljas mot det att köpeskillingen i stället sättes såsom fideikommiss.

Stockholm den 16 mars 1909.

Med undersåtlig vördnad.
